

SCRISUL bănăţean

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ A UNIUNII JURNALIȘTILOR DIN BANATUL ISTORIC,
COFINANȚATĂ DE CONSILIUL JUDEȚEAN TIMIȘ

DIRECTOR: VASILE TODI

SERIE NOUĂ - ANUL I NR. 1 (1) 2012

Mihai EMINESCU
Netrebnicii care ne conduc

Oaspetele nostru
Presfințitul LUCIAN,
Episcop al Caransebeșului

Ioan HAȚEGAN
Este nevoie de o asemenea revistă de cultură

Liviu PENDEFUNDA
Misticismul în literatură

Ion VULPE
Târâțul pe brânci e sport românesc

Atanase ȘTEFU
Jertfa

Vasile TODI
Satul de la marginea speranței

Ion BĂNUȚĂ
Mi-e dor de ea

CORNEL UNGUREANU

EMBLEMA CARE DEFINEȘTE O TRADIȚIE CULTURALĂ

Revista „Scrisul bănăţean” a apărut între 1949 și 1964 și a reușit, în vremuri grele, să mențină, totuși, un echilibru în lumea literară bănăţeană. A publicat autori interziși și a adus, în redacție sau pe lângă redacție, nume importante ale scrisului din vestul țării. Poate nu-i rău să scriem că Lucian Blaga va publica aici traduceri din Faust și din Lessing – era singura publicație din România care îl publica pe Blaga -, că nume așezate la sfârșitul anului 1944 în-

tre „criminalii de război” își vor descoperi adăpost în paginile revistei. În vremuri grele, Al. Jebeleanu, Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu apoi Andrei Lillin, Nicolae Ciobanu vor publica nume de seamă ale literelor, cele care animaseră viața literară bănăţeană în anii '30-44, de la Grigore Bugărin la Virgil Birou: autori care erau trecuți de oficialii culturii pe linie moartă. În anii șaizeci, când noua generație literară intră în arenă, când și Timișoara propune autori tineri de

pretutindeni, numele „Scrisul bănăţean” părea a fixa doar obiective regionaliste așa că revista a primit, în 1964, numele de „Orizont”. Azi, când devenirea regională nu mai anulează alegerile cititorului, opțiunea altei reviste la numele/emblema de „Scrisul bănăţean” poate defini o tradiție culturală, pentru mai buna înțelegere a lumii de ieri și de azi. Urăm noii reviste un bun echilibru cu scrisul bănăţean de ieri și cu speranțele cititorului de azi!

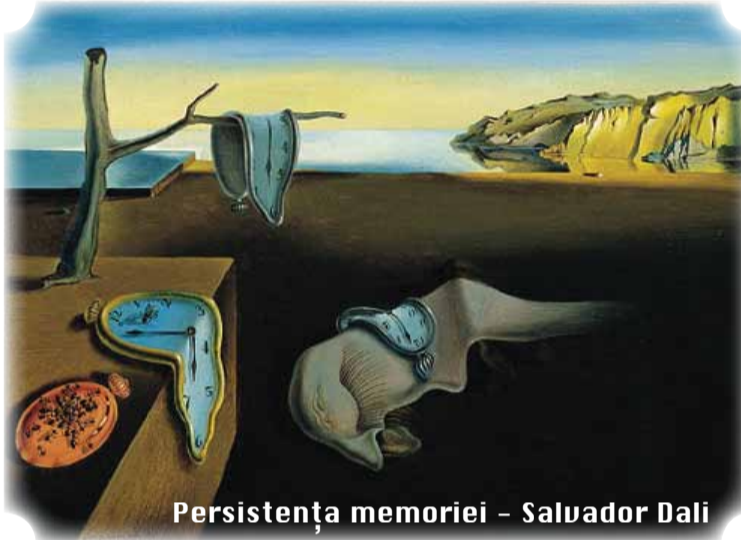
Ce caută aceste elemente nesănătoase în viața publică a statului? Ce caută acești oameni care pe calea statului voiesc să câștige avere și onori, pe când statul nu este nicăieri altceva decât organizarea cea mai simplă posibilă a nevoilor omenești? Ce sunt aceste păpuși care doresc a trăi fără muncă, fără știință, fără avere moștenită, cumulând câte trei, patru însărcinări publice dintre care n-ar putea să împlinescă nici pe una în deplina conștiință? Ce căuta d. X profesor de universitate, care nu știe a scrie un șir de limbă românească, care n-are atâtea cunoștințe pozitive pe câte are un învățător de clase primare din țările vecine și care, cu toate acestea, pretinde a fi mare politic și om de stat?

Ce caută? Vom spune noi ce caută.

Legile noastre sunt străine; ele sunt făcute pentru un stadiu de evoluțiune socială care în Franța a fost, la noi n-a fost încă. Am făcut strane în biserica naționalității noastre, neavând destui notabili pentru ele, am durat scaune care trebuiau umplute. Ne fiind oameni vrednici, care să constituie clasa de mijloc, le-au umplut caraghioșii și haimanalele, oamenii a căror muncă și inteligență nu plătește un ban roșu, stârpiturile, plebea intelectuală și morală. Arionii de tot soiul, oamenii care riscă tot pentru că n-au ce pierde, tot ce-i mai de rând și mai înjosit în orașele poporului românesc. Căci, din nefericire,

poporul nostru stă pe muchia ce desparte trei civilizații deosebite: cea slavă, cea occidentală și cea asiatică și toate lepădăturile Orientului și Occidentului, grecești, jidovești, bulgărești, se grămădesc în orașele noastre, iar copiii acestor lepădături sunt liberalii noștri. Și, când lovești în ei, zic că lovești în tot ce-i românesc și că ești rău român ...

Dar acum, de ne veți fi iertat sau nu, să stăm de vorbă gospodărește și să vă întrebăm ce poftiți d-voastră? Și, ca să știm că aveți dreptul de a pretinde, să întrebăm ce produceți? Arătați-ne în Adunările d-voastră pe reprezentanții capitaliilor și fabricelor mari, pe reprezentanții clasei de mijloc care să se deosebească de fabrica de mofturi ale „Tele-

Persistența memoriei - Salvador Dali

grafului", și ale „Românului" și de fabrica d-voastră de palavre din Dealul Mitropoliei? ...

Ciudată țară, într-adevăr! Pe cei mai mulți din acești domni statul i-a crescut, adică i-a hrănit prin internate, ca după aceea să-și câștige, printr-un meșteșug cinstit, pâinea de toate zilele. Dar statul a ajuns la un rezultat cu totul contrar. După ce acești domni și-au mântuit așa-numitele studii, vin iar la stat și cer să-i căpătuiască, adică să-i hrănească până la sfârșitul vieții. Dar nu-i numai atâta.

Țărani? Nu sunt. Proprietari nu, învățați nici cât negrul sub unghie, fabricanți - numai de palavre, meseriași nu, breaslă cinstită n-au, ce sunt dar? Uzurpatori, demagogi, capete deșarte, leneși care trăiesc din sudoarea poporului fără a o compensa prin nimic, ciocoi boieroși și fudui, mult mai înfumurați decât coborătorii din neamurile cele mai vechi ale țării.

De acolo pizma cumplită pe care o nutresc aceste nulități pentru orice scânteie de merit adevărat și goana înverșunată asupra elementelor intelectuale sănătoase ale țării, pentru ca, în momentul în care s-ar desmeticii din beția lor de cuvinte, s-ar mântui cu domnia demagogilor.

Într-adevăr, cum li s-ar deschide oamenilor ochii când unul le-ar zice: „la stați, oameni buni! Voi plătiți profesori care nici vă învață copiii, nici carte știu; plătiți judecători nedrepti și administratori care vă fură, căci nici unuia dintr-înșii nu-i ajunge leafa. Și aceștia vă amețesc cu vorbe și vă îmbată cu apă rece. Apoi ei toți poruncesc și nimeni n-ascultă. Ne fiind stăpân care să-i ție în frâu, ei își fac mendrele și vă sărăcesc, creându-și locuri și locușoare, deputății, primării, comisii și multe altele pe care voi le plătiți peșin, pe când ei nu vă dau nimic, absolut nimic în schimb, ci din contră vă mai și dezbracă, după ce voi i-ați înțolit. N-ar fi mai bine ca să stăpânească cei ce n-au nevoie de averile voastre, având pe ale lor proprii? Sau cel puțin oameni care, prin mintea lor bine așezată, vă plătesc ce voi cheltuiți cu dânșii?

De aceea, alungați turma acestor netrebniți care nu muncesc nimic și n-au nimic și vor să trăiască ca oamenii cei mai bogați, nu știu nimic și vreau să vă învețe copiii, și n-au destulă minte pentru a se economisi pe sine și voiesc să vă economisească pe voi toți.

(Din ciclul *Icoane vechi și icoane nouă*, publicat în „Timpul” - 1877)

La revenirea pe scena revistelor culturale a „Scrisului bănăţean” se cuvîin rememorate paginile frumoase ale vechii serii, încheiate în anii '60, care au cuprins scrieri memorabile în proză, poezie, reportaj, dar și fragmente din zbuciumata istorie a Banatului.

Sper ca noua serie să adune, atât în colectivul redacțional, cât și în preajmă, autori de certă valoare, care să dăruiască - prin paginile revistei - cititorilor, cele mai interesante producții proprii. Îi aștept aici pe minunații

noștri poeți, pe prozatorii de valoare națională ai Banatului, pe esești, pe istorici, pe memorialiști și monografi, pe toți cei ce au dovedit că au un cuvânt de spus.

Este nevoie de o asemenea revistă de cultură care să promoveze valorile născute și trăite în acest colț de rai care este și va fi Banatul. Singura cerință ar fi valoarea operei și creației. Avem ce oferi

cititorilor din întreaga țară, dar și bănăţenilor plecați peste mări și țări, prin cele cinci continente. Ar fi de dorit ca și aceștia să se apropie de „Scrisul bănăţean”, pentru că au de povestit experiențele lor de o viață, unele tragice, altele frumoase. Am avea de învățat multe de la acești oameni care, dezrădăcinați de avatarurile istoriei recente, au rămas în suflet bănăţeni și care iubesc Banatul mai mult chiar decât noi, cei rămași acasă.

La început de drum un cald salut și speranțe, pe care viitorul le va confirma.

ADEVĂRURI CARE SCÂNTEIAZĂ

Cea mai bună milă, atunci când un om are un punct dureros, nu e oare să nu-l atingem deloc?

(V. Hugo, *Mizerabilii*)

Omul virtuos trebuie să imite arborele de santal care, atunci când este tăiat, parfumează securea care-l lovește. Un om care se gândește să se răzbune, are deschisă propria sa rană, care altfel s-ar vindeca și s-ar închide.

(Fr. Bacon, *Eseuri - Despre răzbunare*)

Iubirea este aripa dăruită de Dumnezeu sufletului pentru a urca la el.

(Michelangelo Buonarroti)

Frumusețea fără grație e ca și cârligul fără momeală.

(R. Emerson)

Sigur că există și dragoste la prima vedere, dar este întotdeauna bine să mai aruncăm și o a doua privire.

(Anonim)

Înainte de a hotărî să mă întâlnesc cu Preasfinţia Sa Lucian, Episcop al Caransebeşului, şi înainte de a încheia un şir de nedumeriri în fiinţa întrebărilor, m-am înclinat pe partea de vină a memoriei. Şi brusc, am devenit bucuros că m-am născut ortodox. Ortodocşii n-au ars pe nimeni pe rug pentru faptul că ar crede că pământul se roteşte...

Dialogul nostru, însoţit permanent de surâsul istovit de neodihnă al Preasfinţitului Părinte, s-a desfăşurat în noima deplină a respectului pentru cuvântul care zideşte. Nici că se putea altfel, căci adâncă e albia erudiţiei acestui om!

Ne-am despărţit, când „cerul se deşira în curcubeie repetate”, convins că omul, este numai cât înţelege din Evanghelie.

Vasile TODI

„Toată viaţa noastră pe aceste meleaguri binecuvântate să fie o Liturghie”

†Lucian, Episcop al Caransebeşului

Cu această întâlnire a noastră, întâmplată aici la Caransebeş unde se află inima Banatului, reapare după 49 de ani, o revistă cu un titlu frumos: „Scrisul bănăţean”, denumire abandonată

de comuniştii cu ură faţă de Ţara Banatului, din pricini lesne de înţeles. Dar şi nedreptatea osteneşte uneori... Preasfinţia Voastră, cum se află Biserica Neamului astăzi, după acele vremi de stranie vânzoleală păgână?

Este o bucurie pentru noi, fiindcă în inima Banatului, dar şi a Eparhiei noastre renaşte, sau învie, cum ne place nouă creştinilor să spunem, o revistă dragă nouă bănăţenilor. După vreme de agasare spirituală, Biserica noastră este încă suferindă, cu răni profunde în inimile şi conştiinţa credincioşilor noştri. Cu toate acestea exprimarea liberă şi din punct de vedere religios este calea dorită de înaintaşii noştri, pe care noi astăzi cu demnitate suntem datori să păşim. Acesta este rodul jefteii, primit ca moştenire, iar noi avem datoria ca talentul primit să-l înmulţim. Aşadar, considerăm că este vremea ca Biserica Neamului să devină puternică. Iar Biserica este puternică atunci când membrii ei sunt morali şi demni.

Spunea cineva că nicio carte nu a fost scrisă cum a fost gândită, n-a fost tipărită cum a fost scrisă şi n-a fost citită cum a fost tipărită. Poate fi relevantă această observaţie şi în apropierea Bibliei?

Biblia sau Sfânta Scriptură are un caracter aparte şi nu face parte din categoria cărţilor scrise şi tipărite pur şi simplu. Biblia nu este doar o reprezentare istorică a unui

popor sau a unui neam, ci este un reper al istoriei mântuirii omenirii. Ştim că Biblia a fost scrisă sub inspiraţia Duhului Sfânt de autori cunoscuţi sau necunoscuţi. Cu toate acestea Biblia este cartea care vorbeşte şi relevă cel mai plin, caracterul liber al fiinţei umane. Spre pildă, fiecare evanghelist al Noului Testament îşi descoperă calităţile sale personale în cele patru evanghelii pe care le-au scris, însă conţinutul acestora este unitar. Biblia a fost scrisă de oameni, însă gândită de Dumnezeu şi este un monument de adevăr, de cultură, de artă, de moralitate şi de spiritualitate. Continuitatea Bibliei, în toate limbile în care a fost tradusă, reprezintă faptul că această carte este un izvor nesecat, care în cele mai multe cazuri este însăşi viaţa, care vine din Viaţa cea veşnică, Dumnezeu.

Uneori, paradoxurile logice îi obligă chiar şi pe cunoscători, la reflecţii contrare. Vă rog să tâlcuiţi pentru cei ca mine, ceea ce Nicolae Steinhardt numeşte „taină cea mai de taină a învăţăturii creştine”: „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele”.

Prima taină a omenirii este însăşi viaţa. Aceasta este prima minune asumată şi primită de om indiferent de condiţia sa. Este darul dat de Dumnezeu, în mod tainic, dar real. Părintele Dumitru Stăniloie spunea că unde se întâlneşte voinţa lui Dumnezeu cu credinţa omului se înfăptuieşte minunea, cu adevărat în mod tainic, dar plin şi real. De aceea în decursul activităţii Sale, Mântuitorul se opinea în această întrebare: Crezi? Plecând de la textul evanghelic Mc. 9, 24, părintele Nicolae Steinhardt spunea în lucrarea intitulată *Dăruind vei dobândi*: „Credinţa, aşa cum reiese din numeroase locuri ale Sfintei Scripturi şi din exegezele principalilor ei comentatori, ni se prezintă ca un mister şi un paradox”.

Tatăl din textul evanghelic amintit este un reper, însă fără a rupe din context, este reperul care întrece incertitudinea omenească, de altfel foarte capabilă de a se poticni şi poate chiar de a pica. Acest tată a căzut cu lacrimi şi a strigat, nu din rea credinţă, cum logica noastră poate deduce, ci din puţină credinţă, poate chiar îndoielnică, dar materializată în strigăt de lacrimi. În acest sens Fericitul Filip Nerri a grăit: „Ține-mă Doamne de urechi că altfel te vând ca Iuda”. Aşadar puţină credinţă, dar fierbinte şi multă voinţă divină, naşte minunea lui Dumnezeu ca dar pentru om.

Părintele Iustin Pârvu spunea odată: „Nu moartea e groaznică, groaznic e faptul când din ea nu înţelege nimic cel care rămâne în viaţă”. Ce trebuie să înţelegem ca să rămânem în viaţă şi dincolo de moarte?

Aş vrea să vă spun cu sinceritate că pentru noi, creştinii autentici, moartea practic nu există. Totuşi, suntem încredinţaţi de acest fenomen care ne trece doar dintr-o formă de viaţă în alta. Dacă multe lucruri sunt incerte în viaţa noastră, singura certitudine este că vom trece, vom muri şi astfel vom depăşi neputinţa trupului. Încă din momentul zămislirii ne urcăm în expresul morţii, ca manifestare a trupului, dar nu în expresul mortalităţii şi nefiinţei. Moartea nu este nefiinţă, ci este un act obligatoriu al vieţii. Deopotrivă este important să părăsim acest expres al morţii, iar atunci să ne unim cu veşnicia. Deci, condiţia veşniciei este moartea, nu mortalitatea. Doar cine ştie să moară (să treacă) frumos, va trăi veşnic dincolo de această trecere. Această viaţă reprezintă un crâmpel, un indiciu de viaţă şi comuniune.

(continuare în pag. a 6-a)

Uibrează aerul ca-ntr-o oglindă fluidă; e cald, e mai și liliacul a-nflorit. Se-ntinde Pan în poemul lui Blaga. „Se-ntinde și își zice: <Picurii de rouă-s mari și calzi,/ cornițele mijesc,/ iar mugurii sunt plini./ Să fie primăvară?>”

Văd, cu un relativ ușor exercițiu de imaginație, zeul odihnindu-se...

E primăvară și tânăra mea colegă de la revista „Banatul - jurnal al primărilor din Banatul istoric”, domnișoara Estera Roseblum (boboc de trandafir), mă invită, pentru o săptămână, într-un periplu profesional de extindere, în Dobrogea; în acel colț de Asie al României, cum numea Iorga, acea parte, neîntregă și ea, a țării.

„Drum greu de parcurs cu mașina”, ar spune un occidental, pentru care șoseaua înseamnă panglică de asfalt; „drum nu ușor”, ar constata un balcanic, cu drumuri bune, dar nesigure; „ca la noi”, ne spunem unul altuia oprind aproape de Orșova, pe malul Dunării și căutând cu ochii, Orientul scufundat: Ada-Kaleh. Insula care, mergând pe drumurile ei, mirosea a tutun, a cafea în preajma cafenelelor - „turcească și preparată la nisip” și a mușchi în apropierea apei. Patria multor generații de turci, de unde Dunărea, saluta pentru întâia oară Carpații și pe care Herodot o numea Cyraunis, stă ascunsă astăzi, la 30 de metri sub apă. Îi dăm secundeii viață pentru viață și pornim mai departe pe drumurile prăfuite ale unei țări căreia tot mai puțini fii, îi pot prevedea viitorul.

Pentru a ajunge cu ziuă în satul lui Ștefan Vasili, plecăm din Constanța, la o oră la care machidonii se odihnesc, turcii stropesc trotuarul din fața caselor, tătarii se înghesuie prin piețele murdare ale orașului portuar, iar țigani contemplă în grupuri de șatră răsăritul. Constanța: orașul primarului Șvejck...

Ștefan Vasili; numele acesta nu spune nimic multora din dumneavoastră, cei care citiți aceste însemnări de drum, dar dacă vă spun că el este numele lui Terente, se schimbă parametrii interesului. Terente, cel mai cunoscut tâlhar rămas în memoria colectivă; Terente, lipoveanul de o istețime ieșită din comun; Terente, regele bălților...

Carcaliu, satul său de naștere, este astăzi, din punct de vedere administrativ, comună. O comună cu un singur sat: Carcaliu. Un sat cu o singură în-deletnicire: pescuitul.

- Din când în când, atunci când e cerere pentru export, mai prindem vipere, ne șoptește zâmbind nespus de blajin, bătrânul Popov.

- Ce vipere?

- Vipere interzise, mici și puțin veninoase, ne asigură el, însoțindu-și vorbele cu un zâmbet omenos, de parcă toată viața, ar fi așteptat clipa în

care să poată spune unor drumeți, despre comerțul ilegal cu vipera de stepă, comercializată în străinătate, contra unor sume de câteva sute de euro exemplarul, și pe care, așa-zișii cercetători care vin în Delta Dunării pentru a prinde insecte cu aparate speciale o comercializează la bursele pentru animalele de companie din Germania.

Pe unchiș, l-am întâlnit la intrarea în satul reședință de comună și după primii pași, ne cunoșteam de-o viață. Estera e... „krasavitsa”, mă asigură unchișul, apropiindu-și de buze, cele două degete ale închinării și sărutându-le admirativ.

Două degete; așa îl cinstesc lipovenii, ortodocși de rit vechi pe Mântuitor și brusc îmi amintesc de Alexandr Soljenițin: „Doar semnul crucii cu trei degete e primit de Dumnezeu, cel cu două degete e dat anatemei? Și oare Biserica ortodoxă pe stil vechi s-ar fi prăbușit, din cauza că în cuvântul Isus este un singur „i”? Sau pentru că se spune Aleluia îndoit și nu întreit, că se merge în jurul bisericii după soare și nu în sens opus? Și doar pentru atât, cele mai bune vieți au fost aruncate în Rusia pe rug și în surghiun?”

Întrebăm și aflăm că „două degete” înseamnă partea divină și partea omenească a Mântuitorului. Bătrânul cu barbă stufoasă, crescută în neorânduiala indiferenței pentru ținuta facială, ne răspunde

cu mereu același surâs blând și prietenos. Se apropie ora amiezii și pe „strada primăriei”, nu suntem decât noi, trecând nepăsători prin dreptul administrației locale, unde totuși, am avea treabă...

Carcaliu, se arată astăzi, așa cum îl povestea „ieri”, un fiu al său, Părintele Vasile Cozma: „Satul meu, Carcaliu, era plin de oameni. Acum au rămas doar bătrânii. Este un sat pustiu! Doar în august, când se întorc lipovenii în concediu din cele țări, se mai animă și Carcaliul meu. Cei plecați și-au făcut case în străinătate. S-au ancorat. Tinerii nu mai vor să se întoarcă. Occidentul i-a schimbat. Barbă, de pildă, poartă tot mai puțini.”

Mă uit cu luare-aminte, la bătrânul scund și îndesat, ca un sac cu grâu, la ochii săi ageri și veseli, la hainele sale din neam, siliți să le poarte printr-un ukaz imperial, la barba sa bogată și roșie ca asfințitul. Barba pentru lipoveni, este cu adevărat o podoabă, privită fiind de fiecare bărbat, cu un respect pios, ca pentru ceva considerat sacru. Și sacră este, prin sfat biblic: „Scrie acolo

că bărbații își radeau bărbile și părul numai când erau bolnavi de lepră. Pe cei zece leproși pe care i-a vindecat Mântuitorul, El i-a trimis: duceți-vă la preoți! Veneai la preot, el te radea și te trimitea în stradă. Nu erai primit în casă, dormeai câteva zile pe stradă, apoi iar te radea, să se convingă că a pierit boala din tine. Și lui Moise i-a spus Dumnezeu: „Niciun obiect ascuțit să nu se apropie de bărbile voastre”, ne netezește Părintele Vasile Cosma, înțelesul.

Carcaliu, între comunele județului Tulcea, este slab situată din punct de vedere al bazei economice proprii. Volbura și pirul gras, sunt cele mai des întâlnite plante aici. Iar din puținii ei locuitori, doar jumătate pot munci.

Soarele începe să ardă, iar dogoarea sa, face liniștea mai profundă. Au tăcut brusc și vietățile cerului și ale pământului. Umblăm de câteva ceasuri prin acest sat de lipoveni și îl aflu, așa cum l-am întâlnit într-un fragment din *România până la 1918*, semnat de Nicolae Iorga: „Case curățate, cu fereștile mari, îngrijit spălate, curți pline de coșare, de poieți, de tot felul de curioase înjghebări de scânduri. Câni sălbateci latră în curțile cu îngrijire închise. (...) Vorbesc rusește încet, moale. (...) Sunt lipovenii noștri, staroverții, ortodocșii credinței celei vechi. (...) Să cetească, aceasta e norma vieții lor. Nicăieri cartea nu e mai scumpă tuturor sufletelor decât aici. Orice vechi volum masiv închide adevărul etern cu care neconținut trebuie păstrat contactul. Și cartea ține suflete blânde și bune”.

De aici, plecau spre Brăila, lipovence care vindeau raci - zeci de coșuri, lăzi și găleți doldora de raci forfotitori, cu cruste vineți-verzui, scoși din respirația epică a Dunării.

Lipovenii: strămoșii lui predok Popov, predok, însemnând chiar moș în ucraineană, ca și ai lui Terente, au apucat pe la 1656, drumul pribegiei și al calvarului în numele dreptei credințe creștine. Atunci, după sinodul din 1654 în care Patriarhul Nikon a reformat biserica rusă, au început să se ia măsuri restrictive din partea autorităților laice și religioase ruse, care au culminat odată cu

venirea la putere a lui Petru cel Mare și introducerea de către acesta a unor măsuri drastice de europeanizare. Refuzul stăbunilor lor, de a accepta înnoirea, a făcut ca aceștia să fie supuși la taxe insuportabile și forțați să poarte o vestimentație specifică. Nemaiputând să suporte toate aceste restricții, staroverii - credincioșii de rit vechi - au luat drumul pribegiei, răspândindu-se în întreaga lume, inclusiv la gurile Dunării, în Dobrogea, tocmai pentru că, la origine fiind pescari, din zona râurilor Don și Nipru, și-au putut relua practica-rea acestei meserii. Această prigoana cu caracter religios, stârnită împotriva lor de Patriarhul din acel timp, Nikon - om de o energie nemaîntâlnită - ajuns din simplu mojić călugărit, pontif al bisericii moscovite, a făcut ca eu și cu Estera, să întâlnim la marginea Europei, în pragul Asiei, acest bătrân năucitor de candid.

E amiază plină, umblăm de câteva ore prin satul lui Terente și parcă ne e foame și parcă am cam sta...

(continuare în pag. a 5-a)

(urmare din pag. a 4-a)

Brusc, predok Popov, cu pași hotărâți de creditor, apucă pe o stradă paralelă cu cea pe care se află mașina noastră, oprindu-ne dinaintea unei case cu curte largă de conac boieresc; curată și curtea și casa. Andrușa, soția bătrânului, simțindu-ne parcă telepatic venirea, ne așteaptă pe treptele căsuței. O femeie căreia timpul i-a lăsat frumusețea ochilor neștirbită. Veselă ca o vâpaie cu haine vii; atât de diferite hainele de cele pe care le îmbracă femeile neamului meu aromân; care de prea devreme, poartă un fel de uniforme ale bătrâneții. Andrușa și bărbatul ei; doi oameni care au învățat să viețuiască încet. Atât de încet, încât se uită spre vânt, de parcă îl văd.

Ne așezăm pe scaunele curate, aflate sub coroana imensă a unui platan pe care îl asemănăm cu platanul lui Turgheniev. La fel de majestuos, la fel de neuzurpat. Masa pătrată și mare, are blatul din lemn de tei. Se pare că denumirea de „lipoveni”, vine din cuvântul rusesc „lipa”, care înseamnă „tei”, copac din lemnul căruia sunt fabricate chiar și ramele lotcilor. Până când Estera va aduce mașina la poarta casei, privesc spre fundul grădinii, unde bătrânii și-au construit sauna; sauna pentru lipoveni are cu adevărat o semnificație sacră. La câțiva pași, predok Popov, descântă sub ceaun, ritualul focului.

Când Estera a intrat pe poarta casei, paharele, farfuriile, tacâmurile și toate cele trebuincioase unei mese cu oaspeți, erau rânduite. Andrușa o întâmpină veselă, încruntându-se însă, instantaneu, la vederea pungii din care Estera scoate peșcheșurile pentru dâșii: dulciuri și o basma înflorată pentru Andrușa, fructe și sucuri pentru amândoi, țigări și o sticlă de vodcă Smirnov, de la sânul Maicii Rusii, pentru predok Popov.

Privind-o cum împarte darurile pregătite pentru alții, nu mă încercă nicio umbră de regret. Acești oameni bătrâni, adevărați prin fapte că omul, are atâta omenie, câtă credință a strâns în suflet. Nu întâmplător întâmpină lipovenii Anul Nou, în biserică. Petrec în cea dintâi zi a anului, dar nu în Ajun! Adevăr spunea într-o carte a sa, Filip Ipatiov: „Lângă Biserică, lipovenii s-au simțit mai puternici”.

La vederea darurilor destinate lui, bătrânul se desprinde cu pas voinicel de lângă ceaunul sub care a lăsat un jar de 3-4 palme, așezându-se bucuros la masă. Ridică sticla deasupra ochilor, o scutură ușor, fluierând admirativ la vederea limpezimii. Pentru această limpezime a vodcii, un rol însemnat l-a jucat renumitul chimist Dmitri Mendeleev, care a propus diluarea spiritului cu apă până la tăria de 40 de grade. Pentru că, a explicat omul de știință, la o asemenea concentrație vodca devine mai băubilă, este mai bine asimilată de organism și poate fi obținută cea mai bună puritate a lichidului. În limba rusă, vodca este un diminutiv al cuvântului „voda” – apă, poate și din această pricină predok Popov, toarnă cu nespuse dărnice în pahare.

- Bună votcă! murmură predok, cunoscător de rachiu curat și spumos, rachiu care se umflă-n pa-

hare și apoi împrășcă cu stropi ca turbat. După ce dădu primul pahar de dușcă, ochii, pe neașteptate, îi deveniră o clipă hulpavi. Apoi, privi vesel spre Andrușa, care și-o apropiase pe Estera lângă ceaunul în care, peste plătica mărunțită, pluteau în derivă roșii, morcovi, cartofi și cepe, ardei grași, de-a valma cu pătrunjel, leuștean, sare și piper.

În acel ceas al amiezii, părul blond al Esterei strâns „melc”, deasupra mlădiosului grumaz, părea de aur, iar ochii ei verzi, ca două pietre de smarald odihnind în albia unei ape, căzuseră pradă bucuriei.

- E subțire ca o păpădie și e ovreică, mă asigură bătrânul cu tonul oamenilor care au mereu dreptate. E ovreică; frumoasă ovreică! Frumoasă din cap și până la unghiile roșii de la picioare. Nimeni nu știe să facă daruri ca ovreii, rosti apoi solemn, închinând spre Estera, cu plecăciune.

Estera îi răspunse cu un zâmbet îmblânzitor de stilii, iar ochii bătrânului se înduioșară brusc, neputându-și ascunde lacrimile pentru un chip, pasămite asemănător, rătăcit din amintire.

- Plăpândă, șopti apoi, privind deasupra Esterei, departe, acolo unde numai ochii iubirii nevindecate pot desluși chipul pierzaniei. Plăpândă; oh, de-ar ști oamenii cât de mare e puterea fetei plăpânde...

Poate ar fi continuat, vorbind asemenea unui om singur pe un drum de câmp, dar undele Dunării, se deslușeau ademenitor în ciorba pusă dinaintea fiecăruia, ciorbă peste care Andrușa a lăsat să cadă dogmatic, borșul păstrat într-un ciubăr bătrânesc. O grozăvie!

Mă uit la cei doi bătrâni lipoveni; ruși lipoveni, la gospodăria lor unde pretutindeni domnește cea mai ordonată curățenie; la murii casei spoșiți în culori vii precum broboada legată de Estera la gâtul bătrânei, la lumina soarelui răsfirându-se, odihnind, prin frunzele copacului bătrân, la felul demn în care își ascund starea precară a sănătății, la rânduiala vieții lor neatinsă de sminteala lumii, la ochii Esterei...

- Saramura de șalău, pentru a cinsti oaspeții, trebuie alintată la lemn putred de prun. Așa cum la lemnul de cireș putred, departe, în Țara Banatului, se afumă ca niciunde, „șoncul”.

- Predok Popov, ai fost vreodată, în Țara Banatului?

- Nu-nvie arborul uscat! Mă simt mai bine duduia Estera pe țărmul vremii mele, decât pe acela unde m-ar duce răspunsul.

„Duduia”, repetă eu vorba de alint a

bătrânului, istovind-o ușor cu ironie. Duduia, repetă dulcele diminutiv al lui duduie, înfruntând cu zâmbet luminile verzi din ochii Esterei, în care se frământau soarele, vântul, liniștea și dojana. Stropesc apoi șalaul copt pe tabla groasă, învelit bine cu sare mare de bucătărie, peste care predok Popov, azvârlise pătrunjel verde rupt cu mâna pentru a nu-și pierde aroma, cu ardeiul iute fiert în ibric, gândindu-mă că departe, parcă mai departe decât ne arată adevărul geografic, în capitala acestei țări după legile căreia ar trebui să trăiască și predok Popov, mereu răsare același soare/ mereu trăiesc aceiași proști. Norocul lui însă, este că aici, viața te învinovățește, dacă nu o trăiești după legile tale...

Ce ciudată memorie are istoria! Carcaliu, este cunoscut prin Terente și nu prin Feodor Chirilă, doctor în filologie, dialectolog, metodist și istoric. Și sigur, nu va fi cunoscut nici prin moș Popov, prietenul meu și al Esterei.

Mâncăm și Estera, care nu va reuși niciodată să conjuge verbul a găti, își linge ca o pisică alintată buzele roșii; și buzele ei, se arcuiesc strălucitor.

Deși odată cu vârsta, cuplurile își pierd capacitatea de a se auzi unul pe celălalt - se presupune că bărbații încep să nu mai audă sunetele înalte, iar femeile pe cele joase - cei doi bătrâni, se folosesc pentru a se înțelege, doar de umbra cuvintelor. E multă liniște și pace în ograda acestor doi oameni.

Soarele a coborât nepăsător peste ceasurile zilei; ne ridicăm de la masă convinși, cred eu, că odată, cândva, ne vom revedea. Departe, aprinsă ca o amintire înnoirată, luna...

Doi bătrâni dinaintea porții, trimit prin semne, spre doi străini porniți la drum, gânduri ocrotitoare. Estera oprește autoturismul și îmi face semn să cobor. Predok Popov, se apropie grăbit de mașină; îmi prinde ambele palme în palmele sale, lăsându-mă, prin ochii săi ca două ferești luminate, să privesc o clipă în sufletul său.

Înțeleg brusc, că această întâlnire, întâmplătoare, i-a adus o bucurie egală cu a noastră. Întâmplătoare? Sándor Márai, în *Moștenirea Esterei*, este convins că omul provoacă întâmplările. Le generează, le cheamă, nu lasă să scape din mână ce trebuie să se întâmple. Așa e omul. Procedează astfel chiar dacă din prima clipă știe și simte că tot ce întreprinde îi poate fi fatal.

Îmi ține strâns palmele într-ale sale, și abia când este convins că aud, îmi șoptește cu un glas în care am simțit și îndoiala reproșului și bucuria certitudinii: „Ai grijă, e atât de frumoasă ovreica, încât cu o privire, te poate face să înțelegi, că între moarte și nefericirea din dragoste e greu de ales”.

„Toată viața noastră pe aceste meleaguri binecuvântate să fie o Liturghie”

(urmare din pag. a 3-a)

Un adversar înverșunat al ecumenismului, Părintele Arhimandrit, de venerabilă amintire, Arsenie Papacioc, îmi spunea odată în liniștea primitoare a chiliei sale, că „Apusul trebuie să vină să se închine cu smerenie la Răsărit”. Și totuși, de la întâlnirea din 1054, petrecută între trimișii Papei Leon al IX-lea la Constantinopol și Patriarhul Mihail Cerularie, raporturile dintre Roma și Constantinopol, s-au mai primenit. Vorbiți-mi vă rog, despre viitorul creștinismului, azi, la nu mulți ani distanță de definiția lui Andre Scrima: „Creștinătatea răsăriteană, este catolicismul care nu a trecut pe la Roma”.

Aș dori să spun un singur lucru, fără a crea polemici sau nemulțumiri. Și pentru aceasta nu vom răspunde noi, ci vom lăsa cuvintele Mântuitorului Iisus să ne reamintească: „Eu pentru aceștia Mă rog; nu pentru lume Mă rog, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, că ai Tăi sunt. Și toate ale Mele sunt ale Tale, și ale Tale sunt ale Mele și M-am preaslăvit întru ei. Și Eu nu mai sunt în lume, iar ei în lume sunt și Eu vin la Tine. Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și Noi.” (Ioan, 17, 9-11). Aceste cuvinte le-a rostit Hristos în timp ce se ruga. Nu constituiau o predică sau învățătură, ci o dorință fierbinte înainte de ceasul morții pe Cruce, fiindcă știa că odată cu prinderea Sa, apostolii se vor risipi. Sunt multe lucruri care ne deosebesc de apus, chiar norme fundamentale de credință, dar există și multe lucruri care ne arată că avem același Părinte, Care în atotștiința Sa a anticipat dezbinarea dintre oameni.

Nu toți suntem Spinoza, să putem înțelege prin „Dumnezeu” ființa absolut infinită, cu alte cuvinte, substanța care constă din infinite atribute, dintre care fiecare exprimă o esență eternă și infinită. Cei săraci cu duhul culturii, ce trebuie să înțeleagă prin Dumnezeu?

Credința nu este condiționată de cultură, cum de altfel nici iubirea curată nu este condiționată de cultură. Este adevărat, totuși, că omul înzestrat cu pledoaria culturii percepe mai la adânc existența lui Dumnezeu. Putem spune că omul sărac cu duhul

culturii are „frică de Dumnezeu”. Ei, această frică a omului simplu de Dumnezeu, în viziunea Sf. Isaac Sirul este pilduitoare chiar pentru omul de cultură. Această frică nu este a slugii, care dacă nu muncește își pierde viața. Această frică nu este a simbriașului, care dacă nu muncește își pierde leafa. Această frică este a fiului, care poate să piardă iubirea tatălui. Este teama din inima fiului risipitor. Este o frică a dragostei smerite și curate. Oricine, indiferent de statutul intelectual sau chiar mental, iubește. Chiar și oamenii care nu sunt integri mental știu să iubească pentru că acest sentiment ne leagă de Dumnezeu. Este suflarea de viață prin care Dumnezeu a înzestrat omul în grădina Edenului. Toți trebuie să înțelegem, deci că Dumnezeu este iubire.

O rugăciune adevărată, are două însușiri de căpetenie: dezinteres și eficiență. Cum poate pune creștinul de azi în echilibru aceste două trăsături distinctive, întru desăvârșirea împlinirii ei?

Rugăciunea are mai multe trepte și este de mai multe feluri. Ce cred că trebuie să reținem, așa cum și Sf. Evagrie Ponticul vorbește în prima Filocalie, că rugăciunea curată este rugăciunea cu mintea în inimă. Ce înseamnă aceasta? Atunci când mintea se coboară în inimă, nutrește sentimentul de iubire înțeleasă și asumată. Odată percepută și trecută din inimă prin tot corpul, această rugăciune devine fără echivoc totală și fluentă. Mai ușor spus, te rogi fără să te chinui, chiar fără să mai faci efort. Din minte, în inimă și din inimă în tot corpul și toată ființa. Aceasta este rugăciunea pustnicilor și a celor care au trăit-o în totalitatea ei. De aceea, inima este considerată centrul vieții biologice, din care pulsează viața în toate

extremitățile corpului uman.

Din 26 ianuarie a.c., sunteți membru în Senatul Uniunii Jurnaliștilor din Banatul Istoric. Vă rog să vorbiți cititorilor noștri, despre această „zi specială”, cum a caracterizat-o presa.

Ca ierarh bănățean, dacă îmi permiteți, pentru mine personal a fost un moment aparte. Mă identific cu această zonă pe care o slujesc într-un anumit mod, în calitate clericală de 20 de ani, ca preot, stareț, episcop-vicar și episcop titular la Caransebeș. Este important să ne unim sub omoforul sau sub cupola protectoare a Bisericii noastre, deci a lui Dumnezeu. Suntem mulțumiți și bucuroși că toți membrii au primit chemarea noastră și purtăm în rugăciune pe toți. Banatul este mai unit și asta este foarte important, pentru biserica bănățeană și pentru toți conaționali noștri. Consider că această zi specială, reprezintă o chemare. Nădăjduim să nu rămână doar atât...

Se pot mântui lașii Preasfințite Părinte?

Mântuirea nu este apanajul oamenilor. Știm totuși că mântuirea vine din dorință și nu din renunțare. Mântuirea strălucește și dincolo de greșeală, dacă se întâlnește cu pocăința, cu întoarcerea, sau metanoia. Renunțarea sau lașitatea este expresia deznădejdiei, ori nu poți să primești ceea ce nu-ți dorești.

Preasfințite Părinte Episcop, se va mai preschimba vreodată, în Banatul nostru drag, frunza de dud, într-o rochie de mătase?

Banatul nostru drag dăinuie prin oameni. Or atât timp cât bănățenii vor fi, va fi și Banatul. Nu pregetăm să credem și să mărturisim, că trebuie să ne trezim din orice amorțeală, iar toată viața noastră pe aceste meleaguri binecuvântate să fie o Liturghie sau o pregătire de nunta cu veșnicia în care Îl vom întâlni pe Hristos însoțit de toți înaintașii noștri vrednici. Trăind așa, Banatul va fi mereu înveșmântat în rochie de mătase. Așa fiind, cei de după noi vor putea spune că și în duhovnicește, „Banatul a fost și rămâne fruncea!”.

Pe Liviu Pendefunda, l-am întâlnit în perioada de cumplită vânzoleală ierarhică a României. Au trecut 20 de ani și România s-a așezat în așa fel, încât „chelnerii de bacșișuri mici”, sunt miniștri, unii chiar de interne, șoferii de TIR, așijderea, unii chiar la transporturi, doar medicii și poeții au rămas neschimbați. Pe cine să pui în locul lor?

Medic, poet, eseist și prozator, Liviu Pendefunda, este o personalitate îndatorată cu sinceritate tuturor acestor haruri, pe care le slujește cu pasiune creatoare. Publicându-l în acest prim-număr al „Scrisului bănăţean”, salut o colaborare pe care o doresc reînnoată.

Vasile Todî

„Când trec punțile de somn
Îmi rămâne numai visul
și abisul, și abisul,,

Majoritatea autorilor din prima jumătate a celui de-al XIX-lea secol, indiferent dacă aceștia ar fi aparținut domeniilor literare, științifice, artistice sau filozofice, considerau că misticismul ar fi apărut din natura superstițioasă și arhaică a ființei umane. Ei vedeau în misticism persoane dezamăgite de realitatea cotidiană, ce își proiectau iluziile și speranțele într-o lume ireală. Pentru Freud și Janet, orice abordare mistică era chiar suspectă și traducea o stare nevrotică ascunsă. Din fericire au existat și alți autori, precum Jung, ce au avut intuiția de a restabili adevărul cu privire la acest subiect. Totuși, trebuie să recunoșc că misticismul a fost mult timp greșit perceput de către majoritatea profesioniștilor în psihologie și psihiatrie. Trebuie făcută diferența între ceea ce se încadrează în categoria experienței mistice și ceea ce ține de categoria delirului mistic. Această diferențiere este importantă pentru misticii ei înșiși, dar și pentru terapeuții ce pot fi confrunțați cu acest tip de întrebări. Misticul este o persoană ce caută să cunoască și să trăiască un alt aspect al realității, o realitate non ordinară, de unde și interesul ce îl are pentru misterele existenței. Căutarea lui în domeniul cunoașterii este experimentală, fiind obișnuit cu o practică regulată alături de o trăire reală. De asemenea este important să ne imaginăm că experiențele mistice, deși apar ca

multiple în forma lor, au cel mai adesea criterii comune. Husserl, prin abordarea fenomenologică a psihologiei, analiza experiențelor altora, dar era la rândul său sursa unor înclinații mistice alături de cele ale secretarei sale, Edith Stein, victimă a torturilor naziste. De la el păstrăm acest gând admirabil: „Fenomenologia este studiul fenomenelor prin ele înseși, cu o schimbare a unghiului de percepție ce permite degajarea esenței lucrurilor printr-o intuiție a trăirii prezentei acestora”. În plus, pentru a aborda tema misticismului, trebuie cunoscută arta abstractizării, să se ia o atitudine neutră asupra faptelor, cu un spirit deschis și o mare disponibilitate interioară. Studiul persoanelor din literatura lumii permite o foarte extinsă analiză asupra comportamentului uman.

Nuferi pe apa albastră – Claude Monet

Problema termenilor folosiți pentru a defini anumite concepte are o mare importanță și naște în multe limbi confuzii. Astfel, pentru o persoană care nu este familiarizată cu metafizica, termenii de mistic sau misticism sunt sinonimi cu fanatic

sau nebunie. Numeroși psihiatri, psihologi, filosofi și scriitori, adoptând viziunea raționalistă a lui Freud, nu văd în acești termeni decât o conotație morbidă și patologică. Cu toate acestea, de câteva decenii, specialiștii au încercat să arate că nu trebuie să se asimileze experiențele mistice cu delirul mistic, afirmând, așa cum a făcut-o astronautul Edgar Mitchell, că explorarea spațiului interior este cu mult mai importantă decât aceea a spațiului exterior. Jung, în epoca lui, înțelegea bine că experiența mistică este o stare de conștiință specială în care se dizolvă frontiera aparentă dintre Eul interior și lumea exterioară, unde dispăre cu caracter provizoriu ceea ce se numește persoana și unde apare o trăire ce trece dincolo de aceasta, de unde numele de transpersonal. Această stare de conștiință a avut în timp diferite denumiri: experiență mistică, nirvana, stare buddhică, regatul cerurilor, satori, iluminare, experiență transcendentă, samadhi, conștiință cosmică, al șaptelea cer, experiență oceanică, extaz, realizare supremă etc. „Misticismul este unificarea conștiinței a unei persoane cu Absolutul și are ca scop iluminarea, adică lărgirea conștiinței și trezirea facultăților latente ale ființei umane. O asemenea experiență procură o mai mare intuiție, înlesnește limpezirea raționamentului și îl eliberează pe om de anxietatea ce îl tulbură și căreia trebuie să îi facă față. El poate de asemenea să ducă la o regenerare fizică, adică la infuzia în om a unei forțe ce produce sănătate și diminuează sau elimină boala... Misticul trebuie și poate să fie capabil a realiza, în domeniul afacerilor, științelor sau artelor, o operă prin care să-și câștige respectul colegilor săi de muncă și al asociaților săi, la fel de ușor precum poate să-și întoarcă conștiința către interior și să se bucure de măreția Cosmicului. Numai ignoranța îi poate face pe unii oameni să aprecieze că misticul este incapabil să înfrunte realitățile materiale cotidiene”. Să amintesc de asemenea clasificarea privind misticii, apărută în Enciclopedia Medico-Chirurgicală, clasificare ce poate fi un element de referință deosebit de interesant. Se disting patru modalități de exprimare a personalității.

Regăsindu-mă în *Decalogul iubirii*, din *Vlahuria - țara de vis*, volumul 1, semnat de Ion Vulpe, într-o vecinătate, onorantă pentru mine, cu „strălucitori corifei ai istoriei românești”, pentru o clipă eternă, m-am simțit fericit. Nu știu dacă acest adevăr trăit de mine, l-am făcut vreodată cunoscut autorului, dar acum, când scriitorul, lingvistul și istoricul Ion Vulpe, prietenul meu Ion Vulpe, traversează o perioadă nu ușoară a sănătății, îl asigur de temeinicia prieteniei mele, urându-i sănătate la ani mulți și mulțumindu-i în numele întregului colectiv redacțional, pentru statornicia colaborării.

Vasile Todî

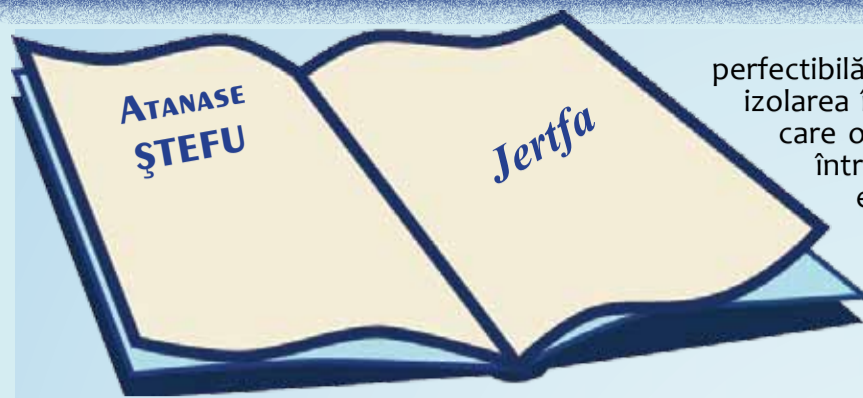

schimbătoare ale celor ce se vor stăpâni planetei. Timorată de politic, școala istorică românească, în fapt știința de astăzi, cantonează în zone obscure ale marginalului (auzi, istorie orală, curs universitar!), se teme de temele mari, mai mult se inhibă în fața atacurilor politice ale unor vrăjmași tradiționali și, de acum, „naturali” ai României; pune un unghur să vorbească sau să scrie despre continuitatea locuirii daco-romane și preferă să rămână repetent sau paralizat de mână, mut, decât să facă acest lucru.

În condițiile globalizării, numită fariseic și mondializare, adevărul istoric este sacrificat adesea în favoarea forței sau a profitelor

În țară, unii lideri ai minorităților conlocuitoare (nu naționale, căci în România există o singură națiune, altfel ajungem la vorbele cominterniștilor, din Congresul al IV-lea al PCR, când țara noastră era considerată... stat imperialist multinațional) clamează ori scriu „opere”, copleșitoare în aberații istorice, pe banii contribuabilului român. Cică Ștefan cel Mare și boierii lui erau ruteni, deci ucrainieni ș.a.m.d., scrie un inginer de tractoare și atelaje agricole din nordul Bucovinei, „neînțeles” nici chiar de proprii săi conaționali. Sunt priviți cu îngăduință, ba chiar li se așterne covorul roșu spre Parlament (voturile lor sunt decisive pentru guvernare!) ca nu cumva să afle UE, NATO că majoritatea nu vrea să supună privilegiilor minorităților...

Tot pe banii contribuabilului român, așa-zișii diplomați (schimbați, precum cravatele, la fiecare sfârșit de regim politic), tac înțelept când țara e atacată de la înalte tribune și organisme. Târâțul pe brânci e sport românesc multimilenar, în condițiile în care un popor mic, precum albanezii, s-a divizat în religii antagonice, una fundamentalistă, dar și-a salvat națiunea, ba chiar visează o Albanie Mare, peste sârbi și macedoneni. Înjură, 'mneața, un albanez de mama lui Skanderbeg sau scuipă un steag sârbesc, că se declanșează un război.

Jertfa este modul în care ființa integrează cotidianul în eonul cosmic și este un mod autentic de a fi al creației. Fără jertfă creația, ființa, se susține condiției a fi-ului propriu. Ființa se izolează de propria existență eșuând tragic în propriul eu, care reprezintă în mod paradoxal chiar partea ființei care nu reprezintă ființa, ci mai degrabă un moment inferior al propriei constituții. Ființa își satisface destinul și condiția numai prin jertfire, iar ființa incapabilă de jertfire nu este ființă. Fără iubire, fără deschiderea către iubire nu există jertfă și nici ființă. Jertfa este eros sublimat. Orice existență care trăiește exclusiv pentru sine este goală și lipsită de consistența unei realități. Jertfa unește lumea. Nimic nu te duce mai aproape de Dumnezeu. Dumnezeu acesta pe care l-am uitat și de care ne aducem aminte numai atunci când lucrurile merg prost. Nimeni nu se întreabă dacă s-a jertfit vreodată pentru cineva, în schimb toată lumea cere jertfă din partea celuilalt. Eul adevărat este acel permanent altceva din afara acelei poziții statice pe care o denumim noi generic, eu. Individul actual încearcă să se sustragă poverii pe care destinul cosmic o presupune în însuși actul constituiv, construind în permanență o dialectică mereu

perfectibilă a refuzului, fără să înțeleagă izolarea în care eșuează, distanța pe care o pune inconștient nu numai între el și lume, ci mai grav, între el și el însuși, sfârșind paradoxal prin a accepta un alt tip de povară, povara nimicului și a tragediei în care sufletul și spiritul agonizează fără sens și fără scăpare în abisul întrebărilor fără număr cu care încearcă să-și umplă golul existențial, întrebări pe care și le pune prost și la care răspunde prost. Cum altfel să fie când tu de fapt nu cauți răspunsuri ci doar și mai multe întrebări? Nu așa se ajunge la adevăr. Orice adevăr pe care-l poți demonstra științific, în condiții controlate, nu reprezintă nici măcar a mia parte din adevăr. Nu-ți poți trăi viața ca un profesionist. Ci ca un profet. Nu e nimic extraordinar în asta! Oricine poate. Și cei care s-au jertfit cu adevărat pentru ceva au lăsat să se înțeleagă lucrul acesta. Orice idiot poate să fie om de știință, dar nu oricine poate să fie om în ființa lui. Jertfa nu reprezintă garanția reușitei sociale, și nici cea a înfăptuirii viselor tale, pentru că jertfa nu e un troc. Jertfa este garanția faptului că te-ai născut viu, și e singurul mod în care viul rămâne viu! Cu toții ne-am învățat să cerem și cerem ceea ce credem noi că e al nostru, ceea ce trebuie să fie. E trist. Cerșim de la viață tot felul de tâmpenii și nu înțelegem că și viața e și ea un suflet și nu poate doar să dea. L-am alungat pe Dumnezeu din Biserică și L-am alungat și din inimile noastre doar pentru a putea să ne prefacem în continuare că-L căutăm dar El nu există. Dacă până la treizeci de ani nu ți-ai dat seama că Dumnezeu există atunci ai trăit și-ai mâncat de-

geaba. Te-ai născut prost! Și nici măcar Dumnezeu nu te mai poate salva, oricât ar fi de mare și bun! Iar dacă citești cărți nu le citi niciodată pentru tine ci pentru cei de după tine. Viața nu începe și nu se termină cu tine iar scopul ei nu e propria ta persoană. Scopul vieții este ridicarea peste viață, este învierea. Și asta se face prin jertfă. Pentru că dincolo de viață, nu e moartea, nimicul, abisul sau singurătatea destinului individual. Dincolo de viață e împărăția lui Dumnezeu înțeleasă nu ca un loc plin de pajiști verzi și infinte, ci mai degrabă o treaptă ontologică în care pajiștile verzi și infinite suntem chiar noi.

UN POET PE NEDREPT UITAT

ION BĂNUȚĂ

MI-E DOR DE EA

*Mi-e dor de ea ca nimănuui,
Ca unui vechi nomad de drumul lui.
Port răni adânci în ochi și-n trup,
Veșmintele de-argint le rup.*

*Aștept trecutele iubiri,
Conturul brațelor subțiri
Și părul amintind de ploi,
Și vechea urmă din noroi.*

*Dar urma ei s-a șters demult,
De cine azi să prea-ascult?
De vântul ce-mi închide uși,
De greieri sau de cărăbuși?*

*Mi-e dor de ea ca nimănuui,
Ca unui vechi nomad de drumul lui.
Port răni adânci în ochi și-n trup,
Veșmintele de-argint le rup.*

cap în cap. Cu toate acestea există un interes național autentic, chiar dacă-i mai greu de descifrat. Numai cei cu o unitate a limbii, scrisului și religiei – China, Israel, Vatican – au unul cât se poate de clar.

Transilvănenii se orientează spre Roma, moldo-valahii spre a doua și a treia Romă, Constantinopol/Moscova. Bucureștii se vrea a patra Romă. Aceste orientări duc la interese naționale diferite cu toate că din toate timpurile și la toate neamurile interesul național cere unitate și emancipare națională, economică și socială.

O RETROSPECTIVĂ

- **1600**, în alianță cu Papa de la Roma, Mihai Viteazul face unitatea națională, dar e ucis pentru că el tratează și cu neortodocșii din Constantinopol, care îl voiau împărat al Bizanțului, și cu a treia Romă, Moscova, care avea interese contrare Papei de la Roma.
- **1700**, ortodocșii din Transilvania se unesc cu Roma, dar nu sunt urmați de moldo-valahii obedienți Constantinopolului. În loc să se orienteze spre Roma, Cantemir Vodă se aliază cu a treia Romă, Moscova. Sultanul confruntat mereu cu rezistența romanilor, dă apoi tronurile moldo-valahe fanarioților a căror interes era îmbogățirea personală.
- **1774**, după pacea de la Kuciuc-Kainargi, decăderea Imperiului Otoman și ascensiunea celui

Românii în calea imperiilor, culturilor, religiilor au avut în decursul timpului interese așa-zise naționale dictate de alții, nu de rareori care se bat

Rus duc la înlăturarea greco-fanarioților la București și Iași și înlocuirea lor cu domnitori autohtoni, dar din grația Sultanului turc și a Țarului moscovit.

- **1859**, după victoria Occidentului în Războiul Crimeii, Alexandru Ioan I Cuza aspira la refacerea unității cu Roma ca frații lui din Transilvania, dar este trădat de cei care voiau o cooperare cu Occidentul pe baze culturale, masonice și dinastice. Astăzi, dezastrul acestei politici ne arată că interesul național formulat de Cuza e cel autentic.

- **1918**, după Războiul Mondial, România Mare condusă de regele catolic Ferdinand I urma să devină o dioceză a Romei. Dar influența nocivă a celei de-a doua și a treia Romă, a greco-ortodocșilor în alianță cu dinastia germană și curentele culturale occidentale, au deformat, subminat însă interesul național formulat de Școala Ardeleană și totul se destramă, ca în vremea lui Mihai Viteazul și Cuza. Linia de urmat a devenit însă clară.

- **1968-1989**, Nicolae și Elena Ceaușescu refuză orientarea spre cele trei Rome și vor refacerea Bizanțului, a patra Romă la București. Vezi Casa Poporului și Catedrala Mântuirii Neamului. Lichidați de Crăciun, ei deschid calea președinților ortodocși moldo-valahi Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Traian Băsescu, care renunță la linia greco-fanariotă, dinastică și caută să-i urmeze pe Mihai Viteazul, Inocențiu Micu-Klein, Cuza, Ferdinand.

- **2012**, Moldova e în sfera de influență rusă, România în cea ruso-occidentală și ambele fac un echilibru între interesele marilor puteri, culturi și religii. Concurența interesului național filo-slav (Iliescu, Preafericitul Daniel), occidental (Constantinescu, Preafericitul Lucian), maghiar (Tokes), țigănesc (Vanghelie), grecesc (Tăriceanu), evreiesc (Roman), armenesc (Vosgarian) creează confuzii și au dus la un blocaj național.

În această dezorientare și blocaj duhovnicesc și sobornicesc interesul național al tuturor românilor nu poate fi altul decât revenirea la origine, la refacerea unității religioase cu Roma. Dialogul început de Fericitul Ioan Paul II la București trebuie continuat. Mâna intimă a Occidentului în anii 1600, 1700, 1859, 1918, 2007 trebuie onorată. De unirea cu Roma depinde emanciparea națională și socială nu de paleativele practicate până acum.

Sfântul Ioan Evanghelistul și Sfântul Francisc – El Greco